

Sygn. akt: XII C 19/17

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Pijańska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Kinga Cieślik

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2018 roku w Poznaniu

sprawy z powództwa **M. K.**

przeciwko **A. K.**

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 49 425 (czterdzieści dziewięć tysięcy czterysta dwadzieścia pięć) złotych oraz kwotę 2 809,78 (dwa tysiące osiemset dziewięć 78/100) złotych tytułem odsetek za opóźnienie, przy czym płatność ww. kwot rozkłada na 3 raty płatne jak następuje:

a) 17 412,78 (siedemnaście tysięcy czterysta dwanaście 78/100) złotych w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie;

b) 17 411 (siedemnaście tysięcy czterysta jedenaście) złotych w terminie roku od dnia płatności pierwszej raty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie;

c) 17 411 (siedemnaście tysięcy czterysta jedenaście) złotych w terminie dwóch lat od dnia płatności pierwszej raty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

2. W pozostałym zakresie powództwo oddala.

3. Kosztami sądowymi obciąża strony po połowie i na tej zasadzie:

a) nakazuje ściągnąć od powoda z zasądzanego w punkcie 1 świadczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 4 039,10 (cztery tysiące trzydzieści dziewięć 10/100) złotych;

b) nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 4 039,09 (cztery tysiące trzydzieści dziewięć 09/100) złotych.

4. Poniesione przez strony koszty procesu wzajemnie znosi.

SSO Ewa Pijańska

UZASADNIENIE

Powód M. K. w pozwie z dnia 30 grudnia 2016 r. skierowanym przeciwko A. K. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego kwoty 105.000 zł tytułem należnego powodowi zachowku po zmarłej matce S. K. oraz o zasądzenie

od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podano, że powód był synem zmarłej w dniu 31 października 2011 r. S. K. oraz że pozwany, będący młodszym synem zmarłej, został przez nią w całości powołany do spadku. W skład spadku wchodzi nieruchomości o wartości oszacowanej przez powoda na kwotę 420.000 zł, zatem zachówek przysługujący powodowi wynosi 70.000 zł. Nadto podał, że odziedziczył także połowę roszczenia z tytułu zachowku po matce przysługującego jego ojcu, zmarłemu w 2013 r. w wysokości 35.000 zł. (k. 2-4 akt). W toku postępowania powód wskazał, że jego ojcu przysługiwał zachówek po zmarłej żonie w wysokości 2/3 udziału, z uwagi na jego dojrzały wiek w chwili śmierci małżonki.

W odpowiedzi na pozew z dnia 15 maja 2017 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych. Pozwany podał, że powód w darowiźnie od rodziców stron otrzymał tytuł do lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego o wartości 170.000 zł. Wyjaśnił, że przysługuje mu z tego tytułu roszczenie o zachówek wobec powoda po matce w wysokości 28.333,33 zł a po ojcu w wysokości 14.166,67 zł. Zakwestionował także wartość nieruchomości podaną przez powoda. (k. 50-57 akt).

Pismem procesowym z dnia 2 czerwca 2017 r. powód zakwestionował możliwość doliczenia do spadku darowanego powodowi prawa do lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu, które jest prawem niezbywalnym. Podał także, że doliczeniu mogłaby podlegać ewentualnie 1/4 wartości tego prawa, bowiem prawo do lokalu przysługiwało rodzicom stron oraz że zostało ono przekazane powodowi i jego żonie. (k. 82-83 akt).

Na rozprawie z dnia 16 maja 2018 r. pozwany wniósł o częściowe uwzględnienie powództwa zgodnie z opinią biegłej z uwzględnieniem, że faktycznie pozwany w obu nieruchomościach odziedziczył udział w wysokości 6/8 części. Nadto wniósł o rozłożenie należności na 3. roczne równe raty, z tym, że pierwsza rata byłaby płatna w terminie 30 dni od uprawomocnienia się wyroku. Powód wyraził zgodę na rozłożenie należności na raty. (k. 206-207 akt).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. K. oraz pozwany A. K. są synami S. K. oraz G. K..

Okoliczność bezsporna: jak również odpisy skrócone aktów urodzenia (k. 10 i 17-18 akt).

W grudniu 1987 r. S. i G. K. zgromadzili pełen wkład na mieszkanie kategorii M-3 w Spółdzielni (...) w Ś. i uzyskali przydział mieszkania na warunkach lokatorskiego prawa do lokalu.

W dniu 11 sierpnia 1995 r. przydział powyższego mieszkania, położonego w Ś. na os. (...) uzyskał powód, z uwagi na rezygnację z członkostwa i mieszkania oraz wkładu i udziału członkowskiego złożoną przez rodziców powoda S. i G. K. - z przekazaniem wkładu na rzecz powoda i jego małżonki.

dowód: zaświadczenie (k. 61 i 98 akt), przydział lokalu mieszkalnego (k. 97 akt), zeznania powoda (k. 206-207 akt).

W dniu 31 października 2011 r. zmarła matka stron S. K..

Na podstawie testamentu własnoręcznego spadkodawczyni spadek po niej odziedziczył w całości syn A. K.. G. K. w chwili śmierci żony miał 72 lata.

dowód: protokół dziedziczenia (k. 5- 7 akt), protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu (k. 8 -9 akt), protokół z przyjęcia oświadczenia o przyjęciu spadku (k. 11-12 akt), akt poświadczenia dziedziczenia (k. 13 akt), informacja o zarejestrowanym akcie poświadczenia dziedziczenia (k. 14 akt), odpis skrócony aktu zgonu (k. 10v akt).

W dniu 18 stycznia 2012 r. w protokole dziedziczenia strony wskazały, że w skład spadku po zmarłej S. K. weszły:

- nieruchomość zabudowana położna w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgę wieczystą o nr (...),

- udział wynoszący 6/8 części w prawie własności nieruchomości rolnej położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgę wieczystą o nr (...).

W chwili otwarcia spadku w księdze wieczystej o nr (...) jako właściciel ujawniony był P. S. (ojciec spadkodawczyni), zaś w księdze wieczystej o nr (...) jako właściciele na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej wpisani byli P. S. i A. S. (rodzice spadkodawczyni).

dowód: protokół dziedziczenia (k. 5- 7 akt), odpisy zwykle księgi wieczystej (k. 20-23 akt).

W dniu 21 maja 2013 r. zmarł ojciec stron G. K..

Spadek po G. K. nabyli jego synowie M. K. w 1/2 części i A. K. w 1/2 części.

dowód: wniosek o stwierdzenie nabycia spadku (k. 16 akt), odpis skrócony aktu zgonu (k. 19 akt), postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku (k. 84 akt).

T. S., krewny stron, wytoczył przeciwko A. K. powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej nr KW (...) z rzeczywistym stanem prawnym, podnosząc, że nieruchomość ta nie była wyłączną własnością P. S., lecz wchodziła w skład majątku wspólnego P. S. i A. S., gdyż została nabyta w czasie trwania tego związku małżeńskiego. S. K. na podstawie testamentu nabyła w całości spadek po swoim ojcu, a po swojej matce – z mocy ustawy - w jednej drugiej.

W celu zażegnania tego sporu w dniu 21 lutego 2014 r. pozwany A. K., T. S. i J. P. zawarli umowę o dział spadku obejmującą nieruchomości, dla których księgi wieczyste o nr (...) prowadzi Sąd Rejonowy w Ś. W..

A. K., T. S. i J. P. zgodnie oświadczyli, że są współwłaścicielami powyższych nieruchomości: A. K. w 6/8 części, T. S. w 1/8 części oraz J. P. w 1/8 części.

dowód: oświadczenie i umowa o dział spadku (k. 62-67 akt).

W dniu 4 lipca 2014 r. pozwany sprzedał działkę nr (...) objętą księgą wieczystą nr (...).

dowód: umowa sprzedaży (k. 68-72 akt).

Powód wezwał pozwanego do zapłaty 100.000 zł tytułem zachowku. Pozwany nie zaspokoił roszczenia powoda.

dowód: wezwanie do zapłaty (k. 73-74 akt).

Wartość udziałów spadkodawczyni w poszczególnych nieruchomościach wchodzących w skład spadku według stanu na dzień 31 października 2011 r., a cen aktualnych wynosi:

- **27.000 zł** – wartość udziału w wysokości 6/8 w prawie własności nieruchomości położonej w M., dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgę wieczystą o nr (...),

- **135.000 zł** - wartość udziału w wysokości 6/8 w prawie własności nieruchomości położonej w M., dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgę wieczystą o nr (...).

dowód: opinia biegłej z dziedziny szacowania nieruchomości A. H. (k. 107-164 akt).

Wartość wkładu mieszkaniowego dotyczącego lokalu nr (...) znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w Ś., osiedle (...), według stanu na lipiec 1995 r., a cen aktualnych wynosi **17.000 zł**.

dowód: opinia biegłej z dziedziny szacowania nieruchomości A. H. (k. 107-164 akt).

Powód od 2016 r. nie pracuje z uwagi na stan zdrowia. Pobiera zasiłek rehabilitacyjny w wysokości 1.100 zł. Wcześniej pracował zawodowo.

Pozwany zarabia ok. 3.000 zł netto miesięcznie, za jego żona 1.900 zł netto miesięcznie. Pozwany sprzedał jedną z działek, a pieniądze w całości przeznaczył na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych rodziny.

dowód: zeznania stron (k. 206-207 akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przywołanych powyżej dowodów.

Oceniając zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne należało uznać je za w pełni wiarygodne. Zgodnie z treścią art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgodnie natomiast z treścią art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Zgromadzone w sprawie dokumenty, w tym kserokopie dokumentów, nie były kwestionowane przez strony. Również Sąd nie znalazł podstaw, aby kwestionować zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne z urzędu.

Wartość nieruchomości wchodzących w skład spadku Sąd ustalił w oparciu się o opinię biegłej z dziedziny (...). (k. 107-165 akt).

Pozwany pismem z dnia 27 lutego 2018 r. zakwestionował nie tyle treść opinii biegłej i ustalone przez nią wartości wycenianych nieruchomości, co wskazany przez powoda udział spadkodawczyni w nieruchomości nr KW (...). Podniósł także, że wartość odziedziczonego przez pozwanego majątku spadkowego wynosi 6/8 wartości gospodarstwa rolnego położonego w M.. (k. 171-175 akt). Zatem wartość nieruchomości oszacowana przez biegłą na kwotę 180 000 zł należało umniejszyć do kwoty 135 000 zł.

Zatem w istocie żadna ze stron nie kwestionowała opinii biegłej, a Sąd nie dopatrył się żadnych podstaw, by czynić to z urzędu.

Zeznania **stron** Sąd ocenił jako wiarygodne, bowiem znalazły pokrycie w wiarygodnym materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, a strony nawzajem nie podważały swoich zeznań.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie.

Prawo spadkowe zapewnia członkom najbliższej rodziny spadkodawcy, zaliczonym do kręgu uprawnionych do zachowku, uzyskanie określonej korzyści ze spadku niezależnie od woli spadkodawcy, tj. choćby spadkodawca pozbawił ich tej korzyści przez rozrządzenia testamentowe lub dokonane darowizny.

Zgodnie z art. 991 § 1 k.c. uprawnionymi do zachowku są zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy. Uprawnionym do zachowku należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek). Roszczenie z tytułu zachowku przysługuje osobie uprawnionej, jeżeli dziedziczyłaby z ustawy po danym spadkodawcy. Oznacza to konieczność odwołania się do art. 931-932 k.c. w celu ustalenia kręgu spadkobierców ustawowych. W rezultacie uprawnionymi do zachowku mogą być jednocześnie tylko zstępni oraz małżonek albo małżonek oraz rodzice spadkodawcy.

Zgodnie z art. 991 § 2 k.c. jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (roszczenie o zachówek).

Spadkodawczyni S. K. zmarła w dniu 31 października 2011 r., zaś spadek po niej na podstawie testamentu własnoręcznego nabył w całości pozwany A. K., co zostało potwierdzone aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 18 stycznia 2012 r.

Gdyby S. K. nie pozostawiła testamentu, jej spadkobiercami ustawowymi byłiby jej synowie: powód M. K. i pozwany A. K. oraz jej mąż G. K., każdy w 1/3 części. Tym samym, powodowi, jako synowi spadkodawczyni przysługiwało prawo do zachowku w wysokości połowy jego udziału spadkowego. W związku z powyższym udział stanowiący podstawę do obliczenia zachowku wynosi 1/6. Nadmienić należy, że żaden ze spadkobierców ustawowych nie został uznany za niegodnego dziedziczenia oraz żaden z nich nie odrzucił spadku.

Odpowiedzialność pozwanego do zaspokojenia roszczenia powoda wynika zaś z faktu, iż jako jedyny został powołany do całości spadku po S. K.

W niniejszej sprawie pozwany podnosił, że powód otrzymał należny mu zachówek w postaci darowizny spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego. Powód kwestionował zaś możliwość przekazania w darowiźnie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, wskazując na niezbywalność tego prawa.

Istotnie w grudniu 1987 r. S. i G. K. zgromadzili pełen wkład na mieszkanie kategorii M-3 w Spółdzielni (...) w Ś. i uzyskali przydział mieszkania na warunkach lokatorskiego prawa do lokalu. Z kolei w dniu 11 sierpnia 1995 r. przydział powyższego mieszkania, położonego w Ś. na os. (...) uzyskał powód z uwagi na rezygnację z członkostwa i mieszkania oraz zrzeczenie się wkładu i udziału członkowskiego złożoną przez rodziców powoda S. i G. K. z przeznaczeniem na rzecz powoda i jego małżonki. Tym samym uznać należy, że przedmiotem darowizny był wkład mieszkaniowy związany z lokatorskim prawem do lokalu w spółdzielni mieszkaniowej, które w czasie darowizny było niezbywalne (art. 218 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze z dnia 16 września 1982 r. w brzmieniu z chwili rezygnacji z członkostwa i wkładu). Przedmiotem darowizny było zatem nie prawa do lokalu, a jedynie wkład mieszkaniowy.

W kolejnym etapie należało ustalić tzw. substrat zachowku (art. 993 k.c.- art. 995 k.c.). Ustalenie substratu zachowku wymaga przede wszystkim określenia czystej wartości spadku, która stanowi różnicę pomiędzy stanem czynnym spadku, czyli wartością wszystkich praw należących do spadku, według ich stanu z chwili otwarcia spadku, i cen z chwili orzekania o zachowku (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasadę prawną - z dnia 26 marca 1985 roku., III CZP 75/84, OSP 1988, numer 2, poz. 27), a stanem biernym spadku, czyli sumą długów spadkowych, z pominięciem jednak długów wynikających z zapisów i poleceń.

Postępowanie dowodowe wykazało, że w skład spadku po S. K. weszły udziały w wysokości 6/8 w prawie własności nieruchomości:

- położonej w M., dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgę wieczystą o nr (...),
- położonej w M., dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgę wieczystą o nr (...).

Podkreślić należy, że powód w pozwie podał w ślad za protokołem dziedziczenia, że w skład spadku weszła nieruchomość, dla której urządzona jest księga wieczysta o nr (...). Tym niemniej w chwili otwarcia spadku w księdze wieczystej o nr (...) jako właściciel ujawniony był P. S., zaś w księdze wieczystej o nr (...) jako właściciele na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej wpisani byli P. S. i A. S.. Jednocześnie na skutek wniesienia przez T. S. przeciwko A. K. pozwu

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, pozwany oraz T. S. i J. P. (pozostali spadkobiercy roszcący prawa do powyższych nieruchomości) w dniu 21 stycznia 2014 r. zawarli umowę o dział spadku.

W umowie o dział spadku zgodnie wskazano, że A. K. jest w 6/8 części współwłaścicielem nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Ś. W. prowadzi księgi wieczyste o nr (...), a prawidłowość tego stwierdzenia nie budzi wątpliwości Sądu. Jednocześnie z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy wynika, że sprzedaż działki nr (...) objętej księgą wieczystą nr (...) nastąpiła w dniu 4 lipca 2014 r., a zatem po zawarciu umowy o dział spadku.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd przyjął zatem, że w skład spadku po S. K. należały udziały w wysokości 6/8 w prawie własności obu powyższych nieruchomości.

Łączna wartość powyższych udziałów w nieruchomościach czyli czysta wartość spadku wynosi 162.000 zł (27.000 zł oraz 135.000 zł, co stanowi 6/8 z 180.000 zł), co Sąd ustalił w oparciu o opinię biegłej z dziedziny szacowania nieruchomości A. H..

Po określeniu czystej wartości spadku dolicza się do niej, dla ustalenia substratu zachowku, wartość darowizn dokonanych przez spadkodawcę, bez względu na to, czy były one uczynione na rzecz spadkobierców, uprawnionych do zachowku, czy też innych osób. Wartość przedmiotu darowizny na potrzeby doliczenia oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalenia zachowku (art. 995 § 1 k.c.). Przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż dziesięć laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku.

(art. 994 § 1 kc). Ograniczenie czasowe doliczania darowizn z art. 994 § 1 kc dotyczy tylko darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku. Oznacza to, iż darowizny uczynione przez spadkodawcę na rzecz spadkobierców lub uprawnionych do zachowku zostaną doliczone przy obliczaniu zachowku także wtedy, gdy doszło do nich w czasie wynoszącym więcej niż 10 lat przed otwarciem spadku. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 3 sierpnia 2016 r., VI ACa 868/15, Legalis). Co istotne, pojęcie darowizny na gruncie przepisów o zachowku obejmuje nie tylko umowę z art. 888 kc, ale również takie nieodpłatne czynności spadkodawcy, które następują z majątku spadkodawcy, powodują zmniejszenie spadku i z punktu widzenia osób uprawnionych prowadzą do takiego samego ich pokrzywdzenia, jak dokonanie darowizny.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że spadkodawczyni dokonała na rzecz powoda darowizny wkładu mieszkaniowego. Z kolei w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że w sytuacji gdy darowizny przedmiotu należącego do majątku wspólnego dokonali małżonkowie (z których jedno stało się wkrótce spadkodawcą) na rzecz innych małżonków, z zastrzeżeniem iż ów przedmiot wejdzie do majątku wspólnego obdarowanych, spadkodawca (przy odpowiednim zastosowaniu art. 42 i 43 KRO) rozporządził udziałem wynoszącym połowę przedmiotu darowizny, natomiast na poczet zachowku należnego małżonkowi obdarowanemu zostanie zaliczona połowa tej połowy (por. Skowrońska-Bocian, Komentarz KC 2008, s. 184–185).

Biegła wyliczyła, że wartość wkładu mieszkaniowego dotyczącego lokalu

nr (...) znajdującego się z zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...)

w Ś., osiedle (...) według stanu na lipiec 1995 r., a cen aktualnych wynosi 17.000 zł. Biorąc zatem pod uwagę, że darowizna została dokonana przez spadkobierczynię i jej męża na rzecz powoda i jego żony, doliczeniu do spadku podlega $\frac{1}{4}$

z tej kwoty czyli 4.250 zł.

Obliczanie zachowku zamyka operacja mnożenia substratu zachowku przez udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku. W rozpoznawanej sprawie substrat zachowku wynosił zatem 166.250 zł. (27.000, 135.000 zł i 4.250 zł). Udział stanowiący podstawę do obliczenia zachowku po spadkobierczyni wynosił $\frac{1}{6}$. Tym samym należy mu zachówek po ojcu wynosi 27.708 zł.

Jednocześnie stosownie do art. 1002 kc powód domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego zachowku przysługującego ojcu powoda po spadkodawczyni. Skoro roszczenie z tytułu zachowku (po pierwszym spadkodawcy) przechodzi na spadkobiercę, to wchodzi ono do spadku po uprawnionym i podlega dziedziczeniu przez spadkobierców osoby uprawnionej (oczywiście wyłącznie przy założeniu, że byłiby oni sami uprawnieni do zachowku po pierwszym spadkodawcy). Z kolei zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, na dziedziczenie roszczenia o zachówek w sytuacji, o której mowa w przepisie art. 1002 kc nie ma w szczególności wpływu kwestia wytoczenia powództwa o zachówek za życia uprawnionego (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 r., III CSK 143/09).

Wyliczając zachówek należny ojcu powoda po spadkodawczyni Sąd przyjął, że przysługiwało mu 2/3 wartości udziału spadkowego, który otrzymałby przy dziedziczeniu ustawowym, z uwagi na okoliczność, że w chwili otwarcia spadku ojciec stron przekroczył wiek emerytalny (miał 72 lata), a zatem uznać należało go za osobę niezdolną do pracy. Powodowi z tytułu należnego ojcu zachowku przysługuje z kolei połowa, bowiem dziedziczył po ojcu w 1/2 części.

Ustalając należny powodowi zachówek należy mieć także na uwadze regulację zawartą art. 996 kc, zgodnie z którym darowiznę dokonaną przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Zaliczeniu na poczet należnego zachowku podlegają wszelkie darowizny, niezależnie od czasu ich dokonania, z wyjątkiem drobnych darowizn zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych (tak J. Pietrzykowski, w: Komentarz 1972, t. III, s. 1914; Skowrońska-Bocian, Komentarz KC 2008, s. 183, teza 10; też, w: Gudowski, Komentarz KC 2013, t. 4, s. 238, teza 2). Tym samym zaliczeniu na należny powodowi zachówek będzie podlegała kwota 4.250 zł stanowiąca 1/4 wartości wkładu mieszkaniowego.

Obliczanie zachowku zamyka operacja mnożenia jego substratu przez udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku. Biorąc zatem pod uwagę powyższe, Sąd ustalił, że należny powodowi zachówek na który złożyły się zachówek po matce oraz zachówek po ojcu w trybie art. 1002 kc, stanowi łącznie kwotę 49.425 zł.

Powód domagał się zasądzenia odsetek za opóźnienie począwszy od dnia doręczenia pozwu tj. od dnia 2 maja 2017 r.

Podstawą do zasądzenia odsetek za opóźnienie stanowi art. 481 k.c. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Przy tym, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry ustalona, należą się odsetki ustawowe (art. 481 § 2 k.c.) Przy braku oznaczenia terminu świadczenia art. 455 k.c. wiąże powstanie stanu opóźnienia z wezwaniem do zapłaty. Datę początkową płatności odsetek ustalono zgodnie z żądaniem pozwu na dzień doręczenia pozwu w tej sprawie. Na dzień wyrokowania kwota ta wyniosła 2.809,78 zł.

Sąd uwzględnił również wniosek pozwanego o rozłożenie należności na 3. roczne równe raty, z tym, że pierwsza rata byłaby płatna w terminie 30 dni od uprawomocnienia się wyroku. Wniosek podlegał uwzględnieniu, skoro powód wyraził na to zgodę, a pozwany nie dysponuje oszczędnościami, które umożliwiłyby mu zapłatę świadczenia w całości po uprawomocnieniu się wyroku. Zgodnie z art. 320 kpc, w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia.

Sąd uwzględniając wniosek pozwanego rozłożył zasądzoną należność na trzy raty płatne: pierwsza w terminie 30 dni od daty uprawomocnienia się wyroku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, druga płatna w terminie roku od dnia płatności pierwszej raty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz trzecia rata płatna w terminie dwóch lat od dnia płatności drugiej raty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd orzekł jak w punkcie 1. sentencji wyroku.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu, bowiem powodowi nie przysługiwał zachówek w wyższej kwocie aniżeli zasądzony w niniejszym postępowaniu. (punkt 2. sentencji wyroku).

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 100 rozdzielając je stosunkowo. Z uwagi na to, że Sąd zasądził niemal połowę świadczenia wskazanego w pozwie, Sąd obciążył kosztami sądowymi obie strony po połowie. Na koszty sądowe złożyły następujące kwoty: 5.250 zł tytułem opłaty od pozwu oraz 2.828,19 zł tytułem kosztów opinii biegłego. Z uwagi na powyższe w punkcie 3a. sentencji wyroku Sąd nakazał ściągnąć od powoda z zasądzonego w punkcie 1 świadczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 4 039,10 zł, zaś w punkcie 3 b. sentencji wyroku nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 4 039,09 zł.

SSO Ewa Pijańska